

ДЕНІЕЛ
КІЗ

Історія, яка ґрунтується
на реальних подіях!

Копи вламуються в будинок. Біллі прокидається від брязкоту залізних наручників та фрази «ти можеш зберігати мовчання». Його звинувачують у зґвалтуванні трьох жінок. Цього не було! Він нічого не пам'ятає! Але поліція має докази. За мить Біллі вже прямує до тюрмної камери...

Річ у тім, що у свідомості Біллі Міллігана мешкають двадцять чотири особистості. Психіатри ще не стикалися з такою хворобою, проте їм належить з'ясувати: хлопець дійсно страждає на неймовірний психічний розлад чи він просто гарний актор?

ДЕНІЕЛ КІЗ

автор популярного роману «Квіти для Елджернона», за який, а також за однойменне оповідання, написане раніше, письменник, єдиний в історії, отримав дві найпрестижніші літературні премії (Г'юґо і Неб'юла). Кіз майже два роки приїжджав до психлікарні, особисто спілкувався з Біллі, а також з усіма, хто був причетний до цієї загадкової справи. Саме з нотаток, які автор робив під час зустрічей, і складено культову книжку, що назавжди змінила уявлення світу про внутрішнє «я» людини.

ISBN 978-617-12-0857-5

9 786171 1208575

www.bookclub.ua

ТАЄМНИЧА ІСТОРІЯ БІЛЛІ МІЛЛІГАНА

СВІТОВИЙ БЕСТСЕЛЕР

ДЕНІЕЛ КІЗ

ТАЄМНИЧА ІСТОРІЯ
Б·І·Л·Л·І
МІЛЛІГАНА

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

ДЕНІЕЛ КІЗ

ТАЄМНИЧА ІСТОРІЯ

Б · І · Л · Л · І

МІЛЛІГАНА

ДЕНІЕЛ КІЗ

ТАЄМНИЧА ІСТОРІЯ

Б · І · Л · Л · І

МІЛЛІГАНА

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
2016 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
К38

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Keyes D. The Minds of Billy Milligan : A Novel / Daniel Keyes. —
New York : Bantam Books, 2013. — 440 p.

Переклад з англійської *Олени Стусенко*

Дизайнер обкладинки *Оксана Волковська*

Кіз Д.

К38 Таємнича історія Біллі Міллігана : роман / Деніел Кіз ; пер.
з англ. О. Стусенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімей-
ного Дозвілля», 2016. — 512 с.

ISBN 978-617-12-0857-5 (укр.)

ISBN 978-0-553-26381-7 (англ.)

Дивна історія трапилася в типовому американському містечку. Молодий чоловік на ім'я Біллі Мілліган звинувачується у злочинах, яких не коїв чи просто не пам'ятає цього. З'ясувалося, що у свідомості Біллі мешкає двадцять чотири особистості, які по черзі контролюють його розум. Та чи стане цей факт виправдальним для трьох згвалтувань, на які відважилась одна з особистостей хлопця?

821.111(73)
84(7Спо)

ISBN 978-617-12-0857-5 (укр.)
ISBN 978-0-553-26381-7 (англ.)

- © Daniel Keyes and William S Milligan, 1981, 1982
- © Непіро Ltd, видання українською мовою, 2016
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2016

ВНУТРІШНІ «Я» БІЛЛІ МІЛЛІГАНА

Головна десятка

Це ті особистості, про існування яких психіатри, юристи, правохоронці та представники засобів масової інформації дізналися ще під час судового процесу.

1. Вільям Стенлі Мілліган (більш відомий як Біллі), 26 років. Так звана базова, або стрижнева особистість, яку згодом охрестили множинним Біллі, або ж Біллі-М. Не закінчив школу. Метр вісімдесят три на зріст. Вага — вісімдесят шість кілограмів. Блакитноокий шатен.
2. Артур, 22 роки. Англієць. Розважливий, ніколи не дає волі почуттям. Розмовляє з британським акцентом. Самотужки опанував фізику та хімію, а зараз штудіює медичну літературу. Вільно читає і пише арабською мовою. Затятий консерватор і прихильник капіталістичного ладу, але разом із тим — переконаний атеїст. Першим здогадався про існування інших особистостей. Верховодить рештою «сім'ї» у безпечних місцях і вирішує, чия черга контролювати свідомість Міллігана. Носить окуляри.
3. Рейджен Вадаскович, 23 роки. Хранитель ненависті. Ім'я Рейджен утворене з двох англійських слів, «rage» і «again», котрі означають «лють», або «лютувати», і «знову». Югослав. Читає, пише і розмовляє сербохорватською мовою. Англійською говорить із сильним слов'янським акцентом. Добре знається на різних видах зброї та військового спорядження, а також володіє прийомами карате. Має богатирську силу завдяки здатності керувати рівнем адреналіну в крові. Комуніст і атеїст. Його завдання — захищати «сім'ю», а також дітей і жіноцтво в цілому. Перебирає на себе контроль над свідомістю Міллігана в небезпечних місцях. Мав справу зі злочинцями та наркоманами. Визнає, що час від часу порушував закон і вдавався до насильства. Вага — дев'яносто

- п'ять кілограмів. Має могутні руки, чорняве волосся і довгі звисаючі вуса. Робить замальовки, але тільки чорно-білі, тому що страждає на дальтонізм.
4. Аллен, 18 років. Шахрай. Вправно маніпулює людьми, тому зазвичай саме він контактує із зовнішнім світом. Агностик, чийм девізом є «Живемо один раз, отже, треба взяти від життя все». Вміє грати на ударних інструментах і пише портрети. Дуже добре ладнає з матір'ю Біллі. Такого ж зросту, як і Вільям, хоча важить менше (сімдесят п'ять кілограмів). Зачісує волосся на правий бік. Єдиний курець серед усіх особистостей, а також єдиний правша.
 5. Томмі, 16 років. Майстер втечі. Його часто плутають із Алленом, однак на відміну від нього Томмі має відлюдькувату вдачу і зазвичай ставиться до людей вороже. Вміє грати на саксофоні, добре розуміється на електроніці та малює пейзажі. Має русяве волосся і ясно-карі очі.
 6. Денні, 14 років. Завжди переляканий. Боїться людей, а надто чоловіків. Колись його примусили власноруч викопати собі могилу, після чого живцем засипали землею. Відтоді з-під його пензля виходять лише натюрморти. Має біляве волосся до плечей і блакитні очі. Невисокий на зріст і худорлявий.
 7. Девід, 8 років. Хранитель болю, або ж емпат. Терпить увесь біль і страждання замість решти особистостей. Дуже чуйний і співчутливий, але не здатен тривалий час зосереджувати увагу на чомусь одному. Практично завжди спантеличений. Блакитноокий, має рудувато-брунатне волосся і дрібну статуру.
 8. Крістін, 3 роки. Коли у школі Біллі відсилали в куток, саме вона щоразу терпляче вистоювала покарання. Тямуща маленька англійка. Вміє читати, а також писати друкованими літерами, проте страждає на дислексію. Любить малювати і розфарбовувати квіточки й метеликів. Має біляве волосся до плечей і блакитні очі.
 9. Крістофер, 13 років. Брат Крістін. Розмовляє з британським акцентом. Слухняний, хоч і непосидючий. Грає на губній гармоніці. Волосся таке ж біляве, як у Крістін, але коротше.
 10. Адалана, 19 років. Лесбійка. Сором'язлива, самотня і скута. Пише вірші. Саме вона готує їсти й порадиться по господарству. Має довге чорняве волосся і карі очі. У неї спостерігається

ністагм — мимовільні швидкі рухи очних яблук. Через це її часто описують як дівчину, в якій «танцюють очі».

Небажані персони

Це особистості, яких Артур не допускав до контролю над свідомістю Міллігана, бо вони мали ті чи інші небажані риси. Вперше факт існування цих особистостей виявив лікар Девід Кол, уже після того як Мілліган прибув до Центру психічного здоров'я в Афінах.

11. Філіп, 20 років. Бандюган. Ньюйорківець із сильним бруклінським акцентом. Сипле брутальними слівцями. Саме згадки про якогось «Філа» змусили поліцію і журналістів припустити можливість існування інших особистостей, окрім уже відомих їм на той час десяти. Філіп має на совісті різноманітні дрібні злочини. Кучерявий шатен із карими очима і гачкуватим носом.
12. Кевін, 20 років. Махінатор. Дрібний злочинець. Спланував пограбування однієї з аптек мережі «Грей Драгстор». Любить писати. Зеленоокий блондин.
13. Волтер, 22 роки. Австралієць. Вважає себе мисливцем на велику дичину. Неперевершено орієнтується на місцевості, тому часто виступає у ролі «провідника». Глибоко ховає свої почуття. Ексцентричний. Носить вуса.
14. Ейпріл, 19 років. Стерво. Говорить із бостонським акцентом. Виношує численні, воістину диявольські плани помсти вітчизнові Біллі. Решта особистостей вважають її навіженою. Добре вправляється з голкою і ниткою. Допмагає по господарству. Має чорняве волосся і карі очі.
15. Семюель, 18 років. «Вічний жид». Сповідує ортодоксальний іудаїзм. З усіх особистостей тільки він вірить у Бога. Скульптор і різьбяр. Кароокий. Має чорну кучеряву чуприну й носить бороду.
16. Марк, 16 років. Робоча конячка із цілковитою відсутністю власної волі. Діє, тільки отримавши від когось пряму вказівку. Виконує всі марудні обов'язки. Коли роботи немає, просто сидить, втупившись у стіну. За це його іноді називають «зомбі».
17. Стів, 21 рік. Імітатор, постійно вдає із себе когось іншого. Глузує з людей, пародіюючи їхню поведінку. Страшенно егоцентричний,

- тому, на відміну від інших внутрішніх «я» Міллігана, відмовляється визнати у себе розлад множинної особистості. Через його дошкульні пародії решта «сім'ї» часто потрапляє в халепу.
18. Лі, 20 років. Жартівник, блазень, дотепник, фігляр. Його витівки кепсько закінчуються для решти особистостей, котрі в результаті потрапляють як не в бійку, то до в'язничного карцеру. Легковажно ставиться до життя і не замислюється про наслідки своїх дій. Кароокий шатен.
 19. Джейсон, 13 років. Влаштує емоційні розрядки. Його бурхливі істерики та вибухи роздратування часто-густо призводять до покарань, але разом із тим дозволяють «випустити пару» і позбутися зайвого напруження. Також він стирає з пам'яті інших особистостей усі болісні спогади. Шатен. Має карі очі.
 20. Роберт (або ж Боббі), 17 років. Мрійник. Безперестанку фантазує про пригоди і подорожі. Мріє змінити світ на краще, та при цьому не має ні амбіцій, ні будь-яких інтелектуальних захоплень.
 21. Шон, 4 роки. Глухий. Має брак уваги і, ймовірно, є розумово відсталим. Любить видавати звуки, схожі на дзижчання, тому що йому подобається, як від цього вібує у голові.
 22. Мартін, 19 років. Сноб. Ньюйорківець. Ходить павичем. Полюбляє хизуватися й викаблучуватися. Хочє мати все і за дарма. Білявий. Має сірі очі.
 23. Тімоті (також відомий як Тіммі), 15 років. Працював у квітковій крамниці, поки з ним там не стався прикрий випадок: клієнт нетрадиційної орієнтації розпустив руки. Відтоді Тіммі замкнувся в собі.

Учитель

24. Учитель, 26 років. Цілісна особистість, утворена в результаті злиття двадцяти трьох альтер-его. Навчив інших особистостей усьому, що вони вміють. Має гострий розум і тонке почуття гумору. Чуйний. За його власними словами, він — «усі Біллі в одному». Про решту особистостей каже, що вони — створені ним андроїди. Учитель чудово пам'ятає майже все, що відбувалося з різними особистостями, і саме його поява та готовність до співпраці уможливили написання цієї книжки.

КНИГА 1

Буремні часи

РОЗДІЛ 1

(1)

У суботу, 22 жовтня 1977 року, Джон Клеберг, керівник департаменту поліції при Університеті штату Огайо, наказав узяти під посилену охорону медичний корпус університету і прилеглу місцевість. Озброєні офіцери поліції патрулювали студмістечко в автомобілях і пішки. На дахах будівель виставили вартових зі зброєю. Жінок попередили, аби ті не ходили поодиноці й не сідали в машини до незнайомих.

Ось уже вдруге за останні вісім днів невідомий зловмисник викрав із території студмістечка молоду жінку, погрожуючи їй пістолетом. Трапилося це між сьомою і восьмою ранку. Першою жертвою стала двадцятип'ятирічна студентка факультету оптометрії, другою — на рік молодша за неї медсестра. Обоє дівчат вивезли за місто, згвалтували і відібрали у них гроші (попередньо змусивши зняти готівку за чеками).

Фоторобот нападника опублікували в газетах, і стурбовані громадяни засипали поліцію сотнями дзвінків з іменами та описами, проте вся інформація виявилася хибною. У правоохоронців не було ані суттєвих зачіпок, ані підозрюваних. Атмосфера в університетській спільноті ставала дедалі напруженішою. Посилювався й тиск на Клеберга: різноманітні студентські організації і громадські об'єднання виступали з вимогами спіймати зловмисника, котрого місцева преса вже охрестила Університетським гвалтівником.

На чолі слідства Клеберг поставив молодого інспектора Еліота Боксербаума. Той був лібералом за переконаннями, як він

сам любив повторювати. Вперше був залучений до поліцейської роботи ще під час навчання в Університеті штату Огайо, а саме в 1970 році, коли спалахнули такі люті студентські заворушення, що університет навіть мусили тимчасово закрити. Пізніше того ж року Боксербаум отримав диплом, і йому запропонували роботу в університетському департаменті поліції, за умови що він підстриже своє довге волосся і зголить вуса. Чуприну він укоротив, але вуса категорично відмовився чіпати. Попри це його таки взяли на службу.

Боксербаум і Клеберг розглядали фотороботи і порівнювали свідчення двох жертв. Усе вказувало на те, що в обох випадках діяв той самий нападник: білий чоловік, американець, віком від двадцяти трьох до двадцяти семи років, вагою у вісімдесят-вісімдесят п'ять кілограмів, із каштановим чи рудувато-каштановим волоссям. Він навіть обидва рази був однаково вбраний — у брунатну спортивну куртку, джинси і білі кросівки.

Керрі Драер, перша жертва, пригадала, що гвалтівник був у рукавичках і тримав невеликий револьвер. Іноді його очі мимовільно рухалися з боку в бік — дівчина впізнала ознаки захворювання, відомого як ністагм. Чоловік прикував її наручниками до внутрішнього боку дверцят у її власному авто, а тоді відвіз до безлюдної місцини за містом і там згвалтував. Після цього він сказав: «Якщо звернешся в поліцію, не описуй моїх прикмет. Довідаюся з газет, що ти не втримала язика за зубами, — пришлю когось розібратися з тобою». І він занотував кілька імен і адрес із її записника, мовби демонструючи серйозність своїх намірів.

Донна Вест, невисока пухенька медсестричка, розповіла, що чоловік, який на неї напав, був озброєний автоматичним пістолетом. На його руках були плями, але не від бруду, а від чогось маслянистого. Він обмовився, що його звать Філ. Багато лаявся. На ньому були затемнені окуляри, тому його очей дівчина не бачила. Він записав імена її близьких і пригрозив, щоб вона не сміла описувати його зовнішність у поліції, інакше, мовляв, «братство» скривдить її саму або її рідних. Дівчина і слідчі припустили, що так він хизувався своєю причетністю до мафії чи якогось терористичного угруповання.

Клеберг і Боксербаум помітили тільки одне суттєве розходження у прикметах гвалтівника. У першому випадку чоловік мав

довгі, дбайливо доглянуті вуса. У другому — був безвусим, але його підборіддя вкривала триденна щетина.

— Певен, що він просто зголив вуса у проміжку між нападами, — посміхнувся Боксербаум.

О третій годині дня у середу, 26 жовтня, Нікі Міллер, детектив підрозділу боротьби зі статевими злочинами, заступила на вечірне чергування у головному відділку поліції, що розташований у середмісті Колумбуса. Вона щойно повернулася з двотижневої відпустки в Лас-Вегасі, тому почувалася бадьоро і мала свіжий вигляд. Засмага пасувала до її карих очей і золотавого волосся. Детектив Гремлич із ранкової зміни повідомив їй, що тільки-но доправив молоду жертву згвалтування до університетського шпиталю. Позаяк саме детективу Міллер доведеться надалі розплутувати цю справу, Гремлич переповів їй ті скупі подробиці, які спромігся зібрати.

Того ранку, десь о восьмій годині, Поллі Ньютон, двадцяти-однорічну студентку Університету штату Огайо, викрали зі студмістечка. Вона саме припаркувалася біля свого будинку і виходила з автомобіля (синього корвета, що належав їй хлопцю), коли її грубо заштовхнули назад до салону. Нападник звелів дівчині їхати за місто, де вибрав усамітнене місце і вчинив над нею наругу. Потім він примусив її повернутися з ним у Колумбус, зняти готівку за двома чеками і відвезти його назад до студмістечка. Він також порадив їй зняти готівку ще за одним чеком, а тоді заборонити платіж і таким чином залишити ті гроші собі.

Оскільки Нікі Міллер була у відпустці, вона ще не читала про Університетського гвалтівника і не бачила його фотороботів. Колеги з ранкової зміни ввели її в курс справи.

«Деталі цього злочину, — написала Нікі Міллер у рапорті, — збігаються з подробицями двох викрадень і згвалтувань, розслідування яких входить до повноважень департаменту поліції при Університеті штату Огайо».

Нікі Міллер і її напарник, А. Дж. Бессел, вирушили до університетського шпиталю, щоб поговорити з жертвою.

Поллі Ньютон, дівчина з ривкою рудого волосся, розповіла їм, що її кривдик нахвалявся, ніби він бізнесмен і водить «мазераті»,

але також веде підпільне життя в лавах «синоптиків»¹. Після того як Поллі надали необхідну медичну допомогу, вона погодилася поїхати разом зі слідчими за місто і показати, де все сталося. Проте надворі вже смеркло і дівчина не змогла зорієнтуватися на місцевості. Врешті-решт було вирішено пошукати місце злочину наступного ранку.

Криміналісти обнишпорили машину Поллі, шукаючи відбитки пальців. Їм вдалося зняти три часткові відбитки, які, втім, були достатньо детальними, щоб у майбутньому їх можна було порівнювати з відбитками підозрюваних.

Міллер і Бессел відвезли Поллі до слідчого відділу, де за її описом поліцейський художник створив фоторобот зловмисника. Тоді Міллер попросила дівчину передивитися фотокартки всіх білих чоловіків, яких уже затримували за статеві злочини. Поллі проглянула три альбоми по сто знімків у кожному, але все намарно. О десятій вечора вона відмовилася гортати решту альбомів. На той час вона просиділа в поліції вже сім годин і була геть виснажена.

Наступного ранку, о чверть на одинадцять, слідчі ранкової зміни заїхали за Поллі Ньютон і повезли її до округу Делавер. При денному світлі вона змогла вказати їм дорогу до місця, де відбулося згвалтування. Там був ставок, на березі якого поліцейські виявили гільзи від дев'ятиміліметрових куль. Дівчина пояснила, що нападник жбурляв у воду пляшки з-під пива і стріляв по них.

Коли вони повернулися до головного відділку, Нікі Міллер саме прибула на зміну. Вона всадила Поллі у маленькій кімнатці, через коридор від столу чергового офіцера, принесла їй наступний альбом із фотографіями і вийшла, причинивши за собою двері.

А за кілька хвилин до слідчого відділу увійшов Еліот Боксерб-баум у супроводі Донни Вест, медсестри, що стала другою жертвою гвалтівника. Він хотів, щоб і вона теж проглянула знімки злочинців. Порадившись із Клебергом, слідчий вирішив, що першу жертву, студентку факультету оптометрії, ліпше буде

¹ «Синоптики» — ліворадикальне угруповання, що діяло у США у 1969—1977 роках. «Синоптики» протестували проти війни у В'єтнамі. Організували кілька вибухів, зокрема у будівлях Капітолію і Пентагону. (*Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.*)

заяти у процедурі безпосереднього упізнання, якщо раптом для суду ідентифікації за фотографією виявиться замало.

Нікі Міллер знайшла для Донни місце за столом у коридорі, де вздовж стін височіли шафи з картотекою, і видала їй три альбоми.

— Святий Боже, — здивовано озвалася дівчина. — Невже вулицями справді сновигає стільки збоченців?

Боксербаум і Міллер чекали неподалік, поки Донна роздивлялася знімок за знітком. Гортаючи сторінки, вона дедалі більше дратувалася і похмурніла. Ось промайнуло знайоме обличчя — щоправда, не її кривдника, а колишнього однокласника, якого вона вчора бачила на вулиці. Дівчина нишком зиркнула на зворот фотокартки, де писалося, що того затримували за ексгібіціонізм.

— Отакої, — пробурмотіла вона. — Хто б міг подумати?

Дійшовши до середини альбому, Донна вклякла над знітком привабливого юнака з густими бакенбардами і відсутнім поглядом. Дівчина зірвалася на рівні ноги, мало не перекинувши стільця.

— Це він! Точно він! Я в цьому переконана!

Міллер попросила Донну розписатися на звороті фотокартки, а тоді за реєстраційним номером на знімку знайшла відповідну кримінальну справу і виписала звітти ім'я молодика: «Вільям С. Мілліган». Фотографія була вже давня.

Міллер вклала знімок підозрюваного ближче до кінця альбому, який іще не встигла переглянути Поллі Ньютон. Потім разом із Боксербаумом, детективом на ім'я Браш і офіцером Бесселом вона пішла до кімнатки, де залишила дівчину.

Поллі, певно, збагнула: слідчі сподіваються, що вона впізнає одну з фотокарток у цьому альбомі. Вона з особливою пильністю розглядала знімки, поволі гортаючи сторінки. Коли дівчина наблизилася до середини альбому, детектив Нікі Міллер була вже мов на голках. Якщо Поллі обере ту саму фотографію, що й Донна, особу Університетського гвалтівника можна буде вважати встановленою.

Поллі затрималася на знімку Міллігана, але зрештою рушила далі. У Міллер судомно звело м'язи. Аж раптом Поллі повернулася назад і знову прикипіла поглядом до фотографії юнака з бакенбардами.

— Оцей дуже на нього схожий, — озвалася вона. — Але важко сказати напевно.

Боксербаум не став квапитися з ордером на арешт. Донна Вест без вагань вказала на Міллігана, однак слідчого непокоїло те, що знімок був трирічної давнини. Він волів зачекати, доки перевірять відбитки пальців. Детектив Браш заніс зразки відбитків зі справи Міллігана на перший поверх, до відділу впізнання, де їх мали порівняти з відбитками, виявленими в машині Поллі.

Нікі Міллер дратувало таке зволікання. Вона вважала, що у них є цілком вагомі підстави для арешту, і хотіла якнайшвидше взяти підозрюваного під варту. Але оскільки Поллі Ньютон, жертва в її справі, не змогла з абсолютною впевненістю впізнати свого кривдника, Нікі Міллер залишалося тільки набратися терпцю. За дві години надійшов звіт криміналістів. З'ясувалося, що відбитки правого вказівного і безіменного пальців, а також правої долоні, зняті з внутрішньої поверхні скла у пасажирських дверцятах корвета, належать Міллігану. Усі відбитки достатньо хорошої якості, збіг встановлено за десятьма ознаками. Цього вистачить для суду.

Однак Боксербаум і Клеберг вагалися. Вони хотіли остаточно в усьому впевнитися і тому подали запит на оцінку відбитків експертом-дактилоскопістом.

Нікі Міллер все ж таки вирішила порушити проти Міллігана справу за звинуваченням у викраденні, пограбуванні та згвалтуванні. Врешті-решт, його відбитки збіглися зі знайденими в автомобілі жертви і, коли Міллер отримає ордер на арешт і доправить підозрюваного у відділок, можна буде влаштувати процедуру безпосереднього упізнання.

Боксербаум зв'язався зі своїм керівником, Клебергом, але той наполіг, щоб університетська поліція зачекала на висновок експерта. Це забере лише годину-дві, натомість вони будуть цілковито переконані у слушності своїх підозр. О восьмій вечора незалежний експерт підтвердив, що відбитки належать Міллігану.

— Гаразд, я порушую справу за звинуваченням у викраденні, — оголосив Боксербаум. — Це єдиний злочин, скоєний ним на території студмістечка, де діють наші повноваження. Згвалтування ж відбулося в іншому місці.

Він перечитав інформацію, що надійшла з відділу впізнання. Вільям Стенлі Мілліган, двадцять два роки. Уже притягався до кримінальної відповідальності. Півроку тому був достроково

звільнений з виправного закладу в місті Лебанон, штат Огайо. Остання відома адреса Міллігана — Огайо, місто Ланкастер, Спрінг-стрит, будинок 933.

Міллер викликала бійців загону SWAT¹ і зібрала усіх у своєму відділі, щоб розробити тактику затримання. Передусім потрібно було з'ясувати, скільки ще осіб перебуває в одному помешканні з Мілліганом. Двоє з його жертв чули, як він називав себе терористом і найманцем, а у присутності Поллі Ньютон він стріляв із пістолета. Було вирішено вважати його озброєним і особливо небезпечним.

Офіцер Крейг із загону SWAT запропонував скористатися обманним маневром. Прихопивши з собою коробку від піци «До-міно», він удасть, ніби отримав замовлення з цієї адреси, а коли Мілліган відчинить двері, Крейг спробує зазірнути до будинку. Такий план ні в кого не викликав заперечень.

Проте Боксербаума гризли сумніви щодо Мілліганової адреси. Чому б то він аж тричі за минулі два тижні їздив із Ланкастера до Колумбуса, відстань між якими становить добрячих сімдесят два кілометри, щоб когось з'валтувати? Щось тут кінці з кінцями не сходилися. Оперативна група мала вже ось-ось рушити, коли Боксербаум зняв слухавку, набрав номер довідкової служби і запитав, чи не з'являлось у них останнім часом нових записів про такого собі Вільяма Міллігана. Він вислухав відповідь і занотував адресу.

— Він змінив місце проживання і нині мешкає в будинку за номером 5673 по Олд-Лівінгстон-авеню, що в Рейнольдзбургу, — виголосив Боксербаум. — Це в десяти хвилині їзди звідсіля, у східному напрямку. Що ж, оце вже більше схоже на правду.

Всі зітхнули з полегшенням.

О дев'ятій вечора Боксербаум, Клеберг, Міллер, Бессел і четверо офіцерів із загону SWAT розсілися по автомобілях і покотили по шосе зі швидкістю, що ледве сягала тридцяти кілометрів на годину. Світло фар не здатне було впоратися з туманом, густішого за який детективи зроду не бачили.

¹ Підрозділи швидкого реагування у поліції США. Використовуються в операціях із підвищеним ризиком.

Першим на місце прибув загін SWAT. Замість запланованих п'ятнадцяти хвилин дорога забрала у них годину. Ще чверть години знадобилося на те, щоб розшукати потрібний будинок на звивистій, нещодавно прокладеній вулиці, де був розташований житловий комплекс «Ченінгвей». Очікуючи на появу інших членів оперативної групи, SWAT-івці поговорили з кількома сусідами Міллігана. Вікна в помешканні підозрюваного світилися.

Коли прибула решта детективів, усі почали займати свої місця згідно з планом. Нікі Міллер зачалася у внутрішньому дворі, праворуч від Мілліганових дверей, троє бійців із загону SWAT принишкли на протилежному боці двору, Бессел сховався за рогом будинку, а Боксербаум і Клеберг оббігли будівлю з тилу і наблизилися до скляних розсувних дверей, що вели з будинку на задній двір.

Крейг дістав із багажника свого авто порожню коробку з-під піци і нашкрябав на ній чорним маркером: «Мілліган, Олд-Лівінгстон-авеню, 5673». Він витягнув назовні поли сорочки, щоб вони нависали над поясом джинсів, приховуючи зброю, і невимушеною ходою попростував до дверей підозрюваного. Крейг натиснув на дзвінок. Ніхто не відчинив, тож він подзвонив іще. Цього разу офіцер почув за дверима якийсь рух і напустив на себе змуджений вигляд. В одній руці він тримав коробку від піци, а другою вперся собі в бік, поближче до пістолета.

Зі свого спостережного пункту біля задніх дверей будинку Боксербаум бачив мов на долоні всю вітальню, що формою нагадувала латинську літеру L. Ліворуч від вхідних дверей стояло червоне крісло. Перед великим кольоровим телевізором сидів у брунатному кріслі молодик. Інших людей у кімнаті не було. Ось молодик підвівся і поплентався відчиняти двері.

Крейг укотре натиснув на кнопку дзвінка і помітив, що хтось дивиться на нього крізь скляну панель біля дверей. Потім двері розчахнулись, і офіцер побачив перед собою вродливого юнака.

— Ось ваша піца.

— Я не замовляв піцу.

Крейг спробував зазирнути до оселі й угледів постать Боксербаума за не запнутим завісою склом задніх дверей.

— Але ж у мене вказана ця адреса. Замовлення на ім'я Вільяма Міллігана. Це ви?

— Ні.

— Хтось із цього будинку таки зателефонував і замовив піцу, — наполягав Крейг. — А ви взагалі хто будете?

— Це дім мого приятеля.

— Можна поговорити з вашим приятелем?

— Його зараз немає. — Молодик говорив повільно, безбарвним голосом.

— А де ж він? Якийсь Білл Мілліган замовив піцу на цю адресу.

— Гадки не маю. Але сусіди його добре знають. Може, вони вам щось підкажуть. А може, і піцу вони замовили.

— Не покажете, де вони живуть?

Молодик кивнув, рушив до дверей навпроти, постукав один раз, а потім і вдруге. Відповіді не було.

Крейг кинув коробку з-під піци на долівку, витягнув пістолет і приставив дуло до потилиці підозрюваного.

— Ані руш! Я знаю, що ти і є Мілліган. — І він скував руки молодика наручниками.

Той мав геть ошелешений вигляд.

— А це ще навіщо? Я не зробив нічого поганого.

Крейг тицьнув затриманого пістолетом поміж лопаток, водночас торсаючи його за довге волосся, мовби за віжки.

— Зайдімо-но в дім.

Крейг заштовхав затриманого назад до помешкання, і разом із ними увійшла решта бійців загону SWAT, тримаючи зброю напоготові. Боксербаум і Клеберг обійшли будинок і приєдналися до них з головного входу.

Нікі Міллер витягла поліцейський знімок Міллігана для порівняння.

— Така сама родимка на шиї, та й обличчя один в один. Це наш хлопець.

Міллігана всадовили у червоне крісло, і Міллер зауважила, що він заціпеніло дивиться у простір перед собою, наче в якомусь трансі. А тим часом сержант Демпсі нахилився і зазірнув під крісло.

— А ось і зброя, — повідомив він і витягнув її назовні, підчепивши олівцем. — Дев'ятиміліметровий сміт-вессон.

Один зі SWAT-івців підняв сидіння брунатного крісла, що стояло перед телевізором, і почав було діставати з-під нього обойму і пластиковий пакет із набоями, проте Демпсі зупинив його:

— Стривай. У нас є ордер на арешт, але не на обшук. — Він повернувся до Міллігана. — Ти даєш згоду на огляд твого помешкання?

Мілліган далі дивився перед собою невидючим поглядом.

Поліція має право пересвідчитися, що в приміщенні немає сторонніх осіб, і для цього їй не потрібен ордер на обшук. Знаючи це, Клеберг зайшов до спальні підозрюваного. На незастеленому ліжку лежав брунатний спортивний костюм. У кімнаті був страшенний рейвах, на підлозі валялася брудна білизна. Детектив зазирнув до гардеробної кімнати й побачив там не що інше, як кредитні картки Донни Вест і Керрі Драєр, складені охайним стосиком на полиці. Там же були і клаптики паперу, вирвані із записників дівчат. На столику перед дзеркалом лежали затемнені окуляри й гаманець.

Клеберг пішов шукати Боксербаума, щоб розповісти про побачене, і знайшов колегу в невеличкій обідній кімнаті, переробленій господарем під художню майстерню.

— Погляньте-но сюди. — Боксербаум вказав на велике полотно, на якому була зображена чи то якась королева, чи то інша вельможна панна, вбрана у синю, оздоблену мереживом сукню за модою вісімнадцятого століття. Сиділа ця панна за клавесином, тримаючи у руках нотні аркуші. Деталі були виписані просто приголомшливо. На картині стояв підпис — «Мілліган».

— Нічого собі, яка краса, — озвався Клеберг. Він окинув оком інші полотна, прихилені до стіни, різноманітні пензлі, тюбики з фарбами.

Боксербаум зненацька лягнув себе по лобі.

— Тепер зрозуміло, що за плями Донна Вест помітила на його руках. Він перед тим малював олійними фарбами.

Нікі Міллер, яка теж бачила картину, підійшла до підозрюваного, що й досі сидів у кріслі.

— Отже, ти все-таки Мілліган, правда?

Він звів на неї розгублений погляд і пробелькотів:

— Та ні.

— Я зауважила дуже гарне полотно у сусідній кімнаті. Воно твого пензля?

Він кивнув.

— Що ж, — усміхнулася Міллер, — робота підписана «Мілліган».

До них приєднався Боксербаум.

— Білле, мене звуть Еліот Боксербаум. Я з департаменту поліції при Університеті штату Огайо. Поговориш зі мною?

Юнак не відповів. У нього не спостерігалось тих мимовільних судомних порухів очей, про які згадувала Керрі Драєр.

— Хтось уже зачитав йому права? — запитав Боксербаум. Не почувши ствердної відповіді, слідчий витягнув із кишені картку зі стандартним текстом і зачитав його вголос. Він хотів зробити все як належить. — Проти тебе висувуються звинувачення у викраденні трьох дівчат зі студмістечка, Білле. Ти нічого не бажаєш сказати щодо цього?

Мілліган отетеріло подивився на детектива.

— Та що ж це коїться? Я заподіяв комусь шкоду?

— Ти сказав дівчатам, що інші люди можуть їх скривдити. Хто ці люди?

— Я сподіваюсь, я нікому не зашкодив.

Мілліган зиркнув на одного з офіцерів, який саме збирався увійти до спальні, і попередив:

— Там є коробка. Не гепніть по ній, бо все злетить у повітря.

— Вибухівка? — рвучко запитав Клеберг.

— Так... Отам.

— Покажеш її мені?

Мілліган повільно підвівся і посунув до спальні. Спинившись у дверях, він мотнув головою в напрямку невеличкої картонної коробки, що стояла на підлозі біля столика з дзеркалом. Клеберг залишився поруч із Мілліганом, а Боксербаум пішов обстежити коробку зблизька. Решта офіцерів з'юрмилає у дверях позаду Міллігана. Боксербаум опустиє навколішки біля коробки. Під відкритою накривкою виднілися дроти і щось, що скидалось на годинниковий механізм.

Боксербаум позадкував із кімнати і звернувся до сержанта Демпі:

— Краще викличте саперів і пожежників. А ми з Клебергом доправимо Міллігана до відділку.

Клеберг був за кермом службового автомобіля університетської поліції. На передньому пасажирському сидінні вмовстився

Роквел, один із бійців загону SWAT. Боксербаум розташувався на задньому сидінні, поруч із Мілліганом. Той і досі відмовлявся відповідати на будь-які запитання щодо згвалтувань. Він тільки хилився вперед, що було не вельми зручно робити із закутими за спиною руками, і бурмотів позбавлені логічної послідовності фрази, на зразок «мій брат Стюарт помер» і «я ж нікому не заподівав шкоди?».

— Ти зустрічав раніше когось із тих дівчат? — запитав у нього Боксербаум. — Може, медсестру?

— Моя мати — медсестра, — промимрив Мілліган.

— Скажи, чому ти для пошуку жертв обрав саме територію студмістечка?

— По мою душу скоро прийдуть німці...

— Давай поговоримо про те, що трапилося, Білле. Що тебе спровокувало? Це було довге чорняве волосся тієї медсестри?

Мілліган глипнув на нього.

— Якийсь ви дивний, — сказав він.

Після цього, знову втупившись у простір відсутнім поглядом, він додав:

— Якщо про це довідається моя сестра, вона мене зненавидить.

Боксербаум капітулював.

Вони прибули до головного відділку поліції, увійшли через чорний вхід і відвели свого бранця на третій поверх, до кімнати для роботи із затриманими. Залишивши його там, Боксербаум і Клеберг пішли до сусіднього кабінету — допомагати Нікі Міллер із підготовкою паперів, на підставі яких можна було б отримати ордер на обшук.

За півгодини до півночі офіцер Бессел повторно зачитав Мілліганові його права і запитав, чи той не хоче підписати офіційну відмову від права зберігати мовчання і права на присутність адвоката. Мілліган тільки лупав на нього очима.

Нікі Міллер чула, як Бессел йому втовкмачував:

— Слухай, Білле, ти згвалтував трьох жінок, і ми хочемо, щоб ти почав говорити.

— Я таке зробив? — запитав Мілліган. — Я когось скривдив? Якщо так, мені дуже прикро.

Після цього Мілліган більше не пускав ані пари з вуст.

Зміст

Внутрішні «я» Біллі Міллігана	5
<i>Книга 1. Буремні часи</i>	9
<i>Книга 2. Становлення Учителя</i>	175
<i>Книга 3. По той бік божевілля</i>	399
Епілог	489
Післямова	497
Примітка автора	506

Літературно-художнє видання

КІЗ Деніел
Таємнича історія Біллі Міллігана
Роман

Керівник проекту *З. О. Бакуменко*
Координатор проекту *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *К. С. Аврамчук*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *С. О. Подрезов*

Підписано до друку 04.07.2016. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Literaturpaua». Ум. друк. арк. 26,88.
Наклад 12 000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
у друкарні «Фактор-Друк»
61030, м. Харків, вул. Саратовська, 51. Тел.: + 3 8 057 717 53 57

1. Бакмуг (Артемівська), вул. Незалежності, 69 (ТЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
2. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (копійний універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-68
3. Билгород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ТЦ «Рута-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
4. Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ТЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
5. Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
6. Вінниця, вул. Папаніна, 1-А (ТЦ «Квартал», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
7. Вознесенськ, вул. Синакова, 5-А, (05134) 3-20-19
8. Дніпродзержинськ, просп. Леніна, 57-А (ТЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
9. Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ТЦ «Сільпо», 2-й поверх), (056) 770-00-55
10. Дніпропетровськ, вул. Калинова, 9-А (ТЦ «Mirinda», 1-й поверх), (056) 760-33-30
11. Житомир, вул. Київська, 87 (ТЦ «Вопак», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
12. Запоріжжя, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
13. Запоріжжя, просп. Металургів, 2-Ж (ТЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
14. Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ТЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
15. Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ТЦ «Електрон», 0-й поверх), (04841) 6-22-12
16. Ізюм, пл. Джона Ленона, 7, (05743) 3-14-72
17. Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ТД «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
18. Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ТЦ «Олімпійський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
19. Київ, вул. Райдужна, 15 (ТЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
20. Київ, вул. Маршала Малиновського, 12-А (ТЦ «Метрополіс», 3-й поверх), (044) 500-62-73
21. Київ, вул. Лукашевича, 15-А (ТЦ «Європорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
22. Київ, вул. Драгоманова, 29 (ТЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
23. Київ, вул. Попудренка, 90/2 (ТЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
24. Кіровоград, пров. Центральний, 3/1 (ТЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
25. Ковель, бульв. Лесі Українки, 18 (ТД «Бульвар», 2-й поверх), (03352) 5-21-40
26. Конотоп, вул. Конотопських дивізій, 24-А (ТЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
27. Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ТЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
28. Красноармійськ, вул. Свердлова, 148, (06239) 2-00-48
29. Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ТЦ «Мега», 2-й поверх), (0536) 72-97-65
30. Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ТЦ «Плаза-2», 2-й поверх), (056) 409-81-09
31. Кривий Ріг, вул. Ватутіна, 39-А, (056) 409-60-75
32. Личаківськ, просп. Перемоги, 117 (ТЦ «Лимон», 2-й поверх), (067) 570-61-62
33. Лубни, пл. Ярмаркова, 30-А (ТЦ АТБ), (05361) 7-17-10
34. Луцьк, вул. Лесі Українки, 53 (ТЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
35. Львів, вул. Братів Рогатинців, 15, (032) 235-50-12
36. Львів, вул. Городоцька, 179 (ТЦ «Скриня», 2-й поверх), (032) 298-80-07
37. Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ТЦ «Елізавета», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
38. Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ТЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
39. Миргород, вул. Гоголя, 147 (ТЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
40. Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ТЦ ЦУМ)
41. Ніжин, вул. Шевченку, 11-А (ТЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
42. Ніколайів, вул. Потьомкінська, 63/2, (0512) 47-58-43
43. Нікополь, просп. Трубіників, 14 (ТЦ ЦДМ, 1-й поверх), (05662) 2-50-03
44. Нова Каховка, вул. Паризької комуні, 13 (ТЦ «Центральний», копіяний «Дятличий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
45. Новомировськ, вул. Радянська, 34 (ТЦ «Сті-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
46. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
47. Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтир — пл. Толбухіна), (048) 780-19-84
48. Одеса, просп. Добровольського, 99, (048) 755-04-40
49. Олександрія, просп. Леніна, 77 (ТЦ «Гранд-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
50. Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
51. Первомайськ, вул. Революції, 34, (05161) 7-53-99
52. Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
53. Прилуки, вул. Київська, 138 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
54. Рівне, вул. Київська, 67-А (ТЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
55. Селидове, вул. Карла Маркса, 10 (Будинк побуту, 2-й поверх), (06237) 7-40-34
56. Слов'янськ, пл. Соборна, 3 (ТЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
57. Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
58. Тернопіль, вул. Перла, 3 (ТЦ «Novus», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
59. Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ТЦ «Колізей», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
60. Умань, вул. Шевченка, 23-А (ТЦ «Сті», (047) 444-000-6
61. Фастов, вул. Івана Мазепи, 6 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
62. Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
63. Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ТЦ «На Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
64. Харків, вул. Академіка Павлова, 144-Б (ТЦ «Хосмос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
65. Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТБЦ «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
66. Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ТЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
67. Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ТЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
68. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ТЦ «Сільпо», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
69. Чернігів, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
70. Чернівці, вул. Головна, 10, (0372) 58-72-44
71. Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
- на сайті Клубу: www.bookclub.ua

Надисласься безплатний каталог

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**

e-mail: publish@bookclub.ua

Для гуртових клієнтів

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

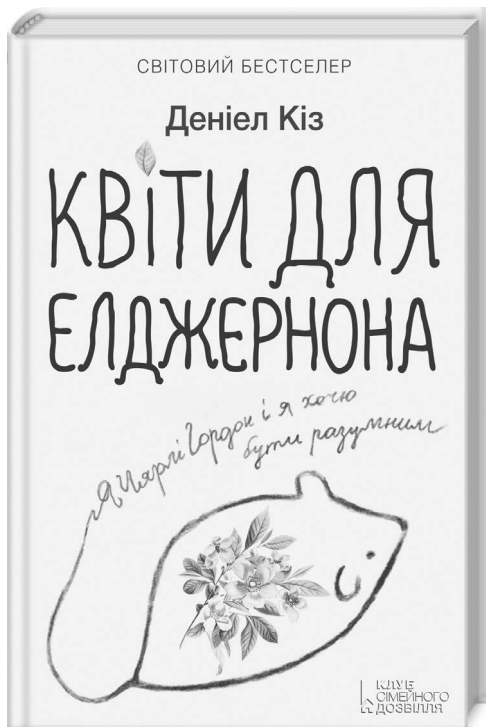
Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

СВІТОВИЙ БЕСТСЕЛЕР — ПРОДАНО
ПОНАД 5 000 000 ПРИМІРНИКІВ!

Чарлі Гордон — розумово відсталий, але в нього є друзі, робота, захоплення і непереможне бажання вчитися. Він погоджується взяти участь у небезпечному науковому експерименті, який може зробити його найрозумнішим... Його інтелект зростає, і між ним та оточенням виростає стіна. Чарлі закохується у свою колишню вчительку, але розуміє, що вони не зможуть бути разом. Та експеримент дає несподівані наслідки — рівень інтелекту Чарлі починає стрімко падати...

Чим закінчиться для Чарлі бажання стати найрозумнішим?